

συχνά θυμίζουν Σεμινάριο και "Αμβώνα. Μπορεί
δ ποιητής να είναι ένας «βλέπων», ένας μέγας
οργανωτής του στοχασμού και του δράματος, όπως
δ Δάντης, όπως λαχταρούσε να γίνει ο Σολωμός.
'Αλλά κάλλιστα μπορεί να είναι και ένα πλάσμα
που σπαράζει, αντιφατικό, έλλογο, παραδαρμένο,
άνυποταχτο, ρέμπλο και άγγελικό. Φτάνει να τὸ
είναι αληθινά, και τελικά, να χάνεται μέσα στην
Ίδια του την ποίηση. 'Η Λαμπαδαρίδου χάνεται
κι αυτή, αλλά μέσα σὲ μιὰ ποίησή, που είναι και
τῶν άλλων και παράξενα δική της, γιατί μέσα
σ' αυτή την απώλεια, μέσα σ' αυτή την κάθετη
πτώση, τὰ καταφέρνει νάχει συνειδηση κατ'ή του
έαυτού της, και με χειρονομίες γοργές και σπασμο-
δικές νὰ ἀντλεί ἀπὸ τὴν ὑπαρξή της ἀρκετά στοι-
χεία που έτσι μετουσιωμένα και ζυμωμένα με
τὰ ξένα, μὰς αναγκάζουν νὰ ἀκοῦμε τὰ ποιήματά
της. Κι ἔνα ἀπὸ τὰ πὺδ αξιοπρόσεχτα τῶν «Μικρῶν
Κόσμων» είναι τὸ «Πρὸς Ἑμμάους». 'Ανήκει
κι αὐτὸ στην κατηγορία τοῦ «Σήφη», ἀλλά, χωρίς
νὰ εἶναι «ντοκουμέντο» και «ἔθριο», εἶναι ἕνα ποίη-
μα ἀδιάπτωτης διάψευσης και ἀγωνίας, γραμμένο
με μιὰ εὐτυχισμένη ἀφομοίωση τῶν Ἑλιστικῶν
και Σεφερικῶν στοιχείων. 'Ἐνα ποίημα ἀκέραιο,
που σπαράζει κι αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀγωνία τῆς ἀκινη-
σίας και τῆς ροῆς μαζί τοῦ ὁμοιοτέλετου χρόνου,
πλαίσου τῆς φθορᾶς μας. "Ὅλη μαζί ἡ στιχουργική
παραγωγή τῆς Λαμπαδαρίδου μὰς ἐμπνέει τὴν
εἰκόνα μιᾶς τρεχάλας σὲ μιὰ ἀκρογιαλιά πανέρημη,
σὲ μιὰ ἀπέραντη ἀδεια πλατεῖα. 'Ἐνα γυμνὸ σῶμα,
ἕνας γυμνὸς ἄνθρωπος, τρέχει, περιπλέκοντας τὰ
χέρια του σὲ σχήματα ἱεσίας, ἐρωτηματικῶν.
Μιὰ ἀνάσα ζεστή ἔρχεται ὡς ἐμὰς, ἀπ' αὐτὸ τὸ
λαχανιασμένο τρέξιμο, που κάποτε γίνεται και
ρυθμικὸ, χορευτικὸ. Αὐτὸς που τρέχει, ξεστομίζει
κάθε τόσο ἀπελπισμένες ρήσεις που μὰς κάνουν
ἐντύπωση σὰν ποιητικές εἰκόνας, παρὰ τὸ μακά-
βριό τους : «Τὰ εἰκοσι χρόνια της — πεθαμένα
πουλιά μέσα στη σάκρα». 'Αλλά ὄχι, νομίζουμε
πὼς δὲν ἔχουν πεθάνει ὅλα τὰ πουλιά, ἀφοῦ, σὲ
μιὰ εὐλογημένη στιγμή ἐπιστροφῆς στὸ κανονικὸ,
ἀδιάσπαστο ἔγω, τὴν ὥρα που ξαναγινόμεστε
ἀπλοί, καθημερινοὶ ἄνθρωποι, και ξαναβρίσκουμε
τὸν κόσμο ὡς ἦταν στὴν ἐποχὴ που βασιλευσαν
τὰ πουλιά, μπορούμε ἀκόμη ν' ἀκούσουμε, σὰν
ἀγαπημένη, παλιὰ και ἀπλή φωνή, λυπητερὴ φωνὴ
ρομβίας ἢ ζητιάνου, τοῦτο τὸ ζεστό, ἀνθρώπινο
μίλημα :

"Ἦταν τὸ σαπισμένο ξύλο που ἔτριξε
καθὼς ἀνέβηκα τὴν παλιὰ σκάλα.
Τὸ σπῆτι ἦταν ἀπὸ καιρὸ ἀκατοίκητο
Κι ἐγὼ ζητοῦσα τὴν «πρώτη μου ποίηση»
σίγουρη πὼς τὴν ἄφησα ἐκεῖ
ὅταν ἀκόμα τὰ πουλιά κελαῖδουσαν.

Δὲ βρῆκα παρὰ τὰ χέρια τῆς Μητέρας
γαντζωμένα στὸ παλὴ περβάζι.

πὼς εἶναι τὸ πὺδ οὐσιαστικὸ ἀπὸ ὅλα τ' ἄλλα, και
πὼς χαράζει με σαφήνεια τ' ὅριο που χωρίζει και
δίνει μαζί τις ἀπόπειρες με τις πραγματοποιή-
σεις :

Ίσκιε, πικρὸ μου ὅριο,
σπατάλησα τὴ δύναμή μου πλησιάζοντας
πὼς νὰ περάσω ἀπὸ τὰ μάγια, πὼς.
Πέρα ἀπὸ σένα τὸ εἰδωλὸ μου μέσ' στὸ φῶς
κι ἐγὼ τὴν ὑπαρξή μου σέρνω ἀλλάζοντας.

'Ορμαὶ κρυφὰ και δένεσαι μαζί μου,
με κυνηγᾶς, ἀσάλευτα με φράζεις,
με κυριεύεις καθὼς μάχομαι γιὰ ν' ἀποδράσω
πιστὴ φρουρὰ που καταδικάζεις τὴ φυγὴ μου
και τ' ὄραμά μου ἀναίθνητα ταραξείς.

Ίσκιε, πικρὸ μου ὅριο, κι ἂν δὲ σὲ φτάσω
θὰ κοιμηθῶ ἀπαλὰ στὴ γῆ και σὺ σιμὰ θὰ μένεις
ὡσπου νὰ γίνω μῦθο τέφρας, πνοὴ μιᾶς σκέψης.
Τότε, σκιά μου, μῦρο και σὺ, στὸ φῶς θὰ τρέμεις,
τότε θὰ θῆς στὸ σῶμα πιά νὰ ἐπιστρέψεις.

Δὲν εἶναι καθόλου πρωτόπειρη στὴν ποίηση ἡ
Μαίρη Λαμπαδαρίδου. Οὐτὲ και στὴν πεζογραφία,
που τὴν ἐκπροσώπησε μ' ἕνα μικρὸ μυθιστόρημα,
«Τ' ὄραμα τοῦ Ἀλέξη Φερὰν», σφραγισμένο κι αὐτὸ
ἀπὸ ἀνησυχίες και βασανισμένο ἀπὸ ψαξίματα στὸν
σκοτεινὸ κόσμο τῶν πύθων, τῶν ὁραματισμῶν και
τῶν λογισμῶν. Παιδι τῶν μεταπολεμικῶν χρόνων
ἡ Λαμπαδαρίδου, κουβαλώντας μέσα της τὴν ἐρη-
μιά, τὴ μόνωση, τὴ σύγχυση, τὸ ἀδιέξοδο, τὸ ἀνκα-
νοποίητο, τὸ πρᾶγμα και τὸ νόημα που ὁλοένα
φθερίζουν, τὸν θάνατο που ὑπάρχει πρὶν και μετὰ
ἀπὸ τὰ πράγματα, ξεκίνησε ἀπὸ τὰ ἔρημα μὰ ἡλιο-
φωτισμένα βράχια τῆς Λήμνου, τῆς πατρίδας της,
και προχώρησε, χωρίς ἀντίσταση, χωρίς καλὰ-
καλὰ νὰ βλέπει που πηγαίνει, σὰ νὰ τῆς ἦταν
τοῦτο μοῖρα της ἀναπότρεπτη, πρὸς τὴν Ἑρμῆ
Χώρα τοῦ Ἑλίου, πρὸς τις ἐρημες χώρες τοῦ Σε-
φέρη, γιὰ νὰ βυθιστεῖ ὡς τὸ λαμπρὸ μέσα στὴν ἀπέ-
ραντὴ ἐρημιά και τὴ στέγνια, μέσα σ' αὐτὸ τὸ
«ἀλλόκοτο ἄγχο» που εἶναι ἡ ποίηση τῆς ἐποχῆς
μας. Με τὴν πρώτη της συλλογὴ, τις «Συναντή-
σεις», ἦταν ἀκόμη παραδομένη στὴν ἐρημιά τοῦ
νησιοῦ της που τὴν τραγουδοῦσε με πλούσιες εἰκό-
νες και μ' ἕναν λυρικὸ τόνο ἐμφανέστατα ἐλυτικῆς
πηγῆς. 'Ἡ δεύτερη συλλογὴ, ἡ «Σπουδὴ» (1960),
σημειώνει τὸ ξεκίνημά της πρὸς τὴν ἐρημιά τῶν
ἐσωτερικῶν μας χώρων. 'Ἡ τελευταία της, οἱ
«Μικροὶ Κόσμοι», εἶναι ἕνα παράδωγμα. Κι ἀπὸ
ψυχολογικὴ ἀποψη, καθὼς και ἀπὸ τὴν ἀποψη
τῶν γενικῶν και τῶν κεντρικῶν ἐπιρροῶν που λίγο
ἢ πολὺ καθορίζουν ἢ διαμορφώνουν τὰ ἔγω ὅλων
σχεδὸν τῶν νέων ποιητῶν μας, εἶναι ἕνα σωστὸ
ντοκουμέντο. 'Ἄλλοι προσπαθοῦν νὰ κρύψουν τις
ἐπιρροές τους ἢ νὰ τις μεταλλάξουν σὲ κάτι τὸ
πὺδ προσωπικὸ. 'Ἄλλοι τις ἀγνοοῦν, ἐνῶ οὐσιαστι-
κά τους εἶναι ὑποταγμένοι. 'Ἡ Λαμπαδαρίδου τοὺς
δίνεται σχεδὸν με παραφορά, κινεῖται μέσα τους
και σπαράζει, νοιώθει πὼς αὐτὲς οἱ ἐπιρροές, εἶναι

ἀπρόσωπο της. Κι ἔρχεται μιὰ στιγμή, στιγμή
Πυθίας ἀθέλητης, ἀπρογραμματιστής, που ἡ Λαμ-
παδαρίδου ἀρπάζει ὅλες αὐτὲς τις ἐπιρροές, τις
κοιμητιάδες με μανία και περηφάνια, κι ἀπὸ τὰ
κομμάτια τους, που τὸ καθένα τους εἶναι και μιὰ
διάσημη ποιητικὴ φράση, ὡς π.χ. «τώρα που
ὁ κόσμος ἔγινε ἕνα ἀπέραντο ξενοδοχεῖο» (Σε-
φέρη), «Φλοιβάς ὁ Φοινίκας», «ἡ κ. Σόζοστρις»
(Ἑλίου), «αὐτὲς τις πέτρες τις ἀγάπησα ὅσο
μύρεσας» (Σεφέρης πάλι), προσθέτοντας και δικές
της παραλλαγές, δικές της νύξεις ἀπὸ καρνωτα-
τικές Πρέβεζες, κι ἄλλα τῆς ἐποχῆς μας, γράφει
τὸ ποίημα «Κάποτε με λέγαν Σήφη».

Εἶναι κάπως μακρόστιχο αὐτὸ τὸ μοναδικὸ ντο-
κουμέντο, και δὲ χωρεῖ σ' αὐτὲς τις στίλβες, ἀλλά
και οὐτὲ ἀποσπάσματα μπορούμε νὰ χρησιμο-
ποιήσουμε, γιατί μόνον τους δὲ λένε τίποτε ἀπ' ὅσα
λέει τὸ σύνολο, και, περισσότερο ἀπὸ τὸ σύνολο,
ἡ σύλληψη και ἡ ἰδέα (ὑποσυνείδητα ἀσφαλῶς και
τὰ δυὸ) που κάμαν τὴ Λαμπαδαρίδου νὰ τὸ γράψει.
Φοβόμαστε πὼς γιὰ ἄλλους σκοποὺς τὸ ἔγραψε,
και πὼς ἡ ἰδέα δὲν ὑποφιάζεται τὴ σημασία του,
ὄχι βέβαια τὴν ποιητική, ἀλλὰ τὴν ψυχολογική
και τὴν ἐνδεικτικὴ τοῦ ἀδιεξόδου στὸ ὅποιο βρί-
σκεται ἡ ποίηση τοῦ «ἄγχους τῆς ἐποχῆς μας»,
ἔτσι καθὼς τρέφεται τρώγοντας τὰ ἴδια της τὰ
κρέατα με χιλια στόματα. Αὐτὸ τὸ ποίημα εἶναι
ἕνας σαρκασμὸς, ἕνα ἀποκαλυπτικὸν παραληρη-
ματικῆς αὐτοδιάλυσης, εἶναι ἕνα εἶδος χαριστικῆς
βολῆς, που μέσα ἀπὸ τὴ Λαμπαδαρίδου, τὴν εἰρνεῖ
στὸ κρανίον της ἀπὸ μόνη της ἡ ποίηση, με τὴν
ἐλπίδα ἐνὸς τέλους. 'Αλλὰ εἴπαμε, πὼς ἡ ποίηση
ποτὲ δὲν πεθαίνει. Περνάει ὅμως ἀπὸ ἀδιέξοδα
που τὴν κάνουν νὰ σφαδάζει. Πολλοὺς σφαδασμούς
νοιώθουμε στοὺς «Μικροὺς Κόσμους». Οἱ διαρκέ-
στεροι, εἶναι αὐτοὶ γιὰ τὴ φθορὰ τῶν ὅλων, γιὰ τὸν
θάνατο που ἔρχεται και φεύγει γιὰ νὰ ξανάρθει.
Γενικά, ἡ ποίηση τῆς Λαμπαδαρίδου εἶναι μιὰ
πένθιμη κραυγὴ «μπροστὰ εἰς τὸ μνήματος τὸ
ἀνοικτὸν στόμα» (Κάλβος). Τὸ θέμα δὲν εἶναι
καινούριο. Σημασία μόνον ἔχει τί λογῆς χορτάρι
φυτρώνει ἀπὸ τοὺς ἀνοικτοὺς τάφους που βασιλεύει
μέσα τους ἡ φθορὰ — και νομίζουμε πὼς αὐτὸ τὸ
χορτάρι δὲν εἶναι πιά γιὰ νὰ μὰς θρέψει. 'Ἀλλωστε,
αὐτὴ τὴ σημασία ἔχει και τὸ «Κάποτε με λέγαν
Σήφη».

'Ὡστόσο, ἀπὸ τοὺς σφαδασμούς τῆς Λαμπαδα-
ρίδου, ποιητικὰ προτιμοὺς ἐκείνους που ἔχουν
ἀφορμὴ τὴ δυσπιστία γιὰ τὴν ποίηση, δηλαδὴ τὴν
ποιητικὴ ὀλιγοπιστία τῆς ἰδίας, γιατί εἶναι μιὰ
συγκεκριμένη ὀλιγοπιστία, που νομίζουμε πὼς
συχνὰ ἀγγίζει και βασανίζει τις συνειδήσεις ὅλων
μας. Κάποιοι στίχοι της λένε : «Οἱ ποιητὲς — δὲν
ξέρουν πιά νὰ τραγουδοῦν — γι' αὐτὸ γιομίζουν
τις κόλπες — με ρυτίδες». Ὅα μπορούσε κανεὶς
νὰ ἀναρωτηθεῖ : μὰ τότε, γιατί νὰ γράφουμε στί-
χους ; Τὴν ἀπάντηση, τὴ δίνει πάλι ἡ ἰδέα, γρά-
φοντας στίχους καὶ ποιήματα που φαίνεται πὼς
ξεπηδᾶν ἀπὸ μέσα της σ' ὅποια κατάσταση κι ἂν
βρίσκεται, ἀκόμα και σ' ἐκείνη τὴν τραγικὴ κατά-

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ
15 Feb.
1964
XET